

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2-х т. 5-те вид. Харків: Право, 2013. 1040 с.
2. Лашук Є. В. Учення про потерпілого від злочину в кримінальному праві. Юридична психологія та педагогіка. 2007. №1. С. 149-159.
3. Музика А.А. Предмет злочину: теоретичні основи пізнання: [монографія]. ПАПВОДАА.В., 2011. 192 с.
4. Никифоров Б.С. Объект преступления по советскому уголовному праву. М.: Юридическая литература, 1960. 350с.
5. Потерпілий від злочину (міждисциплінарне правове дослідження). Х.: Кроссруд, 2008. 364 с.
6. Сенаторов М.В. Потерпілий від злочину в кримінальному праві. Х.: Право, 2006. 208 с.
7. Соколовський В.Л. Потерпілий від злочинів проти громадської безпеки. Науковий вісник публічного та приватного права. 2016. Випуск 4. С. 245-248.
8. Фролов Е. А. Объект уголовно–правовой охраны и его роль в организации борьбы с посягательствами на социалистическую собственность: Автореф. дис... д-ра юрид. наук. Свердловск, 1971. 39 с.

Рапа В.

*студент IV курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри
кримінального права та процесу ТНЕУ Рогатинська Н.З.*

ПОНЯТТЯ І ЗМІСТ ЗАСАДИ НЕДОТОРКАНОСТІ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В КОНТЕКСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Питання захисту прав людини і громадянина в Україні по сьогоднішній день не втрачає своєї актуальності. Особливим чинником цього є гармонізація вітчизняного законодавства та приведення його у відповідність до загальноновизнаних засад у світовому правовому просторі. Зважаючи на той факт, що лише у 2012 році набрала чинності нова редакція КПК, а до цього діяла вже досить застаріла редакція 1960 року, постала проблема необхідності узгодження національного кримінального процесуального законодавства із провідними напрацюваннями європейської доктрини права.

Для належної реалізації норм певної галузі права важливим є закріплення законодавцем не лише чіткого переліку завдань, на виконання яких і спрямована сама галузь, а й закріплення засад, які дають можливість зрозуміти, яким шляхом ці завдання можуть бути виконані на практиці. Новелою КПК 2012 року стало впровадження нового для доктрини українського права терміну «засада», адже якщо взяти до уваги КПК в його редакції від 1960 року, то тоді він містив інше поняття-«принципи». На нашу думку, вищезазначені терміни доцільно вважати абсолютно тотожними, адже все одно мова йде про основоположні ідеї, які в своїй сукупності дають цілісну характеристику будь-якій галузі права.

Аленін Ю.П. вважає, що «принципами кримінального провадження є доктринально обґрунтовані основні правові положення, які відображають предмет і метод кримінального процесуального регулювання, демократичну

природу кримінального провадження, визначають сутність і структуру його проваджень, стадій та інститутів, спрямовують кримінальну процесуальну діяльність на досягнення завдань, поставлених державою перед кримінальним судочинством» [1, с.82]. Як стверджує Салманов О.В. «засади кримінального процесу відображають зміст, сутність, форму та структуру кримінального провадження є керівними у побудові стадій, окремих інститутів, проваджень тощо. У засадах кримінального провадження знаходять своє вираження міжнародно-правові стандарти кримінально-процесуальної діяльності, що закріплені у міжнародно-правових актах» [6, с.126]. На думку Тимошенко М.О. «визначення поняття «загальних засад кримінального провадження» у Главі 2 КПК України свідчить про принциповість та фундаментальність тих положень, на яких має бути засноване кримінальне провадження» [7, с.132].

Провівши аналіз позицій науковців, ми можемо підсумувати, що під поняттям засад у кримінальному провадженні слід розуміти сукупність положень та визначальних позицій, які в цілому відображають специфіку кримінального провадження. Ці засади з юридичної точки зору охоплюють кримінальний процес як цілісне правове явище, адже мають безпосереднє відношення не лише до окремих інститутів кримінального процесу, а й самої галузі як складної конструкції. Базисом для їх законодавчого закріплення слугує не лише доктрина права і правозастосовча практика, а й міжнародно-правовий досвід.

Більш детально засада недоторканості права власності охарактеризована в ст. 16 КПК, де зазначається, що «позбавлення або обмеження права власності під час кримінального провадження здійснюється лише на підставі вмотивованого судового рішення»[4]. Водночас, з цього правила існує і виняток, адже законодавець допустив обмеження чи позбавлення права власності і без судового рішення. Безперечно, ця засада бере свій початок з норм Конституції, адже в ст.41 зазначається, що «Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним»[3]. Окрім цього, законодавець допустив можливість відчуження об'єктів права приватної власності в примусовому порядку, однак це можливо лише у виняткових випадках(суспільна необхідність та відшкодування в повній мірі вартості таких об'єктів перед відчуженням). Однак, можливим є також відчуження і без здійснення попереднього відшкодування, але такий порядок може бути застосованим лише у випадку воєнного чи надзвичайного стану. Також правильним кроком було обмеження застосування конфіскації, адже вона допустима виключно на підставі рішення суду. В даному випадку ми бачимо, що інститут права власності перебуває під особливою правовою охороною в Україні.

Підсумовуючи, можемо сказати, що засада недоторканості права власності є забезпечена в законодавстві на високому рівні, однак ще викликає дискусії доцільність порушення цієї засади в виняткових випадках. В вітчизняній доктрині та практиці, на жаль ще немає єдиного підходу до цього питання. Безперечно, імперативні норми свідчать про те, що такі порушення допустимі, але в той же час немає чіткого механізму детермінації об'єктивної необхідності вчинення дій, що якоюсь мірою будуть порушувати саму засаду. Доцільно згадати, що ст.16 КПК недостатньо розкриває специфіку самого принципу, а лише фактично формує лише загальний порядок щодо певних обмежень таких

прав, однак не є деталізованим механізмом практичного застосування цієї засади та її сутність з позиції кримінального процесу. У зв'язку з цим доцільним є аналіз змісту цієї засади із застосуванням напрацьованих інших галузей національної правової доктрини.

Класичною для вітчизняної правової системи є «тріада» правомочностей власника – володіння, користування і розпорядження. Саме вони і є визначальними для розуміння сутності цього правового інституту. Що стосується самого права власності, то воно відповідно до ч.1 ст. 316 ЦК України, воно являє собою право особи на певну річ(майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб[8]. Володіння як правова категорія, являє собою правомочність з приводу фактичного «панування» над нею, тобто можливість володільця утримувати цю річ. Безпосереднє використання полягає в можливості реалізації функцій цієї речі з метою отримання певних корисних її властивостей. Що стосується розпорядження, то воно полягає в можливості визначення власником юридичної долі речі. Також доцільним є дослідження сутності недоторканості. Вона означає, що відносини власності не можуть бути порушені, однак з цього правила допустимими є винятки, передбачені законодавством. Окрім цього, недоторканість означає, що дія засади права діє ще до моменту фактичного порушення права власності. Мова йде про те, що власність знаходиться під правовим захистом безперервно, незважаючи на те, чи права на неї порушені, чи ні. Сама по собі недоторканість полягає в тому, що власник майна є законодавчо захищеним від протиправних посягань на його майно.

На основі правової оцінки вищезазначених категорій, можемо зробити висновок, що принцип недоторканості інституту права власності у контексті кримінального провадження є по суті собою одним з найбільш соціально значимих принципів, адже він забезпечує схоронність майна учасників провадження, оскільки мінімізуються протиправні порушення такого права.

Як зазначалось раніше, можливими є випадки, коли учасник кримінального провадження може бути позбавленим чи обмеженим в праві власності на певне майно. Аналіз норм КПК свідчить про те, що є наступні винятки з засади недоторканості права власності: 1)позбавлення чи обмеження на підставі вмотивованого судового рішення; 2)тимчасове вилучення майна без судового рішення; 3)тимчасовий доступ до речей чи документів,арешт майна; 4)конфіскація та стягнення на майно, обумовлені вироком суду.

Список використаних джерел

1. Аленін Ю. П. Поняття та система принципів кримінального провадження. Наукові праці Національного університету "Одеська юридична академія". 2014. Т.14. С. 7–89.
2. Антонюк О. Зміст принципу непорушності права власності. Підприємництво, господарство і право. 2017. №5. С. 5–9.
3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 №254к/96-ВР Дата оновлення : 21.02.2019 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%B A/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 04.05.2019).
4. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 №4651-VI. Дата оновлення: 11.01.2019.

URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення 05.05.2019).

5. Назаренко П. Г. Принцип недоторканності житла та іншого володіння особи: загальнотеоретичний аналіз. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2016. Серія : Право. Вип. 38(2). С. 122–125.
6. Салманов О.В. Щодо змісту засади недоторканості права власності у кримінальному провадженні. Пріоритетні проблеми реформування системи законодавства України: тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції, (м. Київ, 21-22 жовтня 2016 р.). Київ, 2016. С. 126–129.
7. Тимошенко М. О. Загальні засади (принципи) кримінального провадження в системі принципів права. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2015. Серія: Право. Вип. 35(1.3). С. 132–135.
8. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №435-IV. Дата оновлення: 31.03.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 02.05.2019).

Сосін О.

*студентки IV курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н, викладач кафедри
кримінального права та процесу THEУ Шульга Н.М.*

СПЕЦИФІКА РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВТРУЧАННЯМ У ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Зважаючи на специфіку діяльності правоохоронних органів міжнародно-правові акти та національне законодавство багатьох держав містять низку правових гарантій реалізації повноважень, покладених на працівників правоохоронних органів. Серед них важлива роль належить правовим нормам, що передбачають кримінальну відповідальність за втручання в діяльність працівників правоохоронних органів. Чинний в Україні Кримінальний кодекс у статті 343 криміналізує будь-які діяння, спрямовані на втручання у діяльність осіб, що виконують правоохоронну функцію [1]. Ці діяння є суспільно небезпечними насамперед тому, що порушують нормальну діяльність правоохоронного органу, підривають авторитет державної влади, впливають на ефективність функціонування всієї правової системи України. Втручання у діяльність працівника правоохоронного органу перешкоджає виконанню ним службових обов'язків, ставить під загрозу правопорядок, права і законні інтереси окремих фізичних та юридичних осіб, виконання службових обов'язків працівниками правоохоронних органів. Потерпілим від злочину, що передбачений у статті 343 є лише працівник правоохоронного органу. Складність визнання тієї чи іншої особи потерпілою від досліджуваного нами злочину полягає насамперед у тому, що на законодавчому рівні відсутнє визначення поняття «правоохоронний орган», а серед представників української правничої науки нема єдиного підходу щодо розкриття змісту цієї юридичної дефініції. Це ускладнює чітке встановлення кола осіб, що виступають працівниками правоохоронних органів, відповідно потерпілими від злочину, а також перешкоджає правильному визначенню об'єкта злочинного діяння.